

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИ-
ТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою університету

протокол № 19 від 30.06.2026 р.

уведене в дію наказом ректора

№ 247 від 30.06.2026 р.

Богдан БУЯК

**ПОЛІТИКА
ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ
В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА**

Тернопіль, 2026

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Політика про використання штучного інтелекту (далі – ШІ) в освітній діяльності (далі – Політика) Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (далі – ТНПУ) розроблено відповідно «Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні», затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 р. № 1556-р., «Рекомендацій щодо відповідального використання штучного інтелекту в закладах вищої освіти», розроблених Міністерством освіти і науки та Міністерством цифрової трансформації України (квітень 2025 р.), Регламенту (ЄС) 2024/1689 Європейського Парламенту та Ради від 13 червня 2024 року, що встановлює гармонізовані правила щодо штучного інтелекту, Рекомендацій ENAI (європейська мережа академічної доброчесності) щодо етичного застосування штучного інтелекту в освіті, структури компетенцій у сфері штучного інтелекту для вчителів та студентів (UNESCO).

1.2. Політика передбачає чіткі принципи відповідального, етичного та безпечного використання ШІ в освітньому процесі.

1.3. Використання ШІ в освітньому процесі має сприяти підвищенню якості освітнього процесу, розвитку критичного мислення, співпраці, комунікації та інклюзії. Використання ШІ має здійснюватися відповідно нормативних документів і положень ТНПУ з питань академічної доброчесності, цифрової трансформації, інформаційної безпеки та захисту персональних даних. Усі учасники освітнього процесу мають чітко ідентифікувати або вказувати використання ШІ в освітній діяльності.

1.4. Університет сприяє розвитку ШІ-грамотності викладачів і студентів шляхом:

- проведення тренінгів;
- створення навчальних курсів;
- використання сертифікаційних програм;
- розробки методичних рекомендацій;
- поширення кращих практик використання ШІ.

2. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ

Академічна доброчесність – сукупність цінностей, принципів і заснованих на них правил, якими мають керуватися суб'єкти академічної діяльності під час провадження такої діяльності

Велика мовна модель – це тип штучного інтелекту, який використовує алгоритми машинного навчання для відтворення людської мови. Він використовує великі масиви даних для розвитку своєї здатності перекладати мови, прогнозувати текст і генерувати контент. На відміну від моделей обробки природної мови, великі мовні моделі тренуються на значно більших наборах даних, що дозволяє

їм використовувати більшу кількість параметрів, щоб стати складнішими й ближчими до людської мови.

Галюцинація системи ШІ – це неправильні або оманливі результати, які генерують моделі штучного інтелекту. Ці помилки можуть бути спричинені різними факторами, зокрема недостатньою кількістю навчальних даних, неправильними припущеннями, зробленими моделлю, або упередженнями в даних, що використовуються для навчання моделі.

Генеративний ШІ – система ШІ, яка, використовуючи генеративні моделі, навчені на великих обсягах даних, здатна створювати новий, оригінальний контент (тексти, зображення, аудіо- та відеоматеріали).

Грамотність у галузі ШІ – знання, уміння та навички, які допомагають розробникам, користувачам й особам, що зазнають впливу системи ШІ, беручи до уваги їхні відповідні права та обов'язки, оцінити можливості, ризики й потенційну шкоду, яку може завдати система ШІ.

Дипфейк – контент, згенерований або відредагований за допомогою ШІ, який нагадує реальних людей, об'єкти, місця, інші сутності чи події та вводить в оману щодо справжності або правдивості.

Промпт – вхідний текст, інструкція або завдання для системи ШІ, на які система має відреагувати шляхом генерування контенту.

Набір даних – сукупність даних, яку використовують для тренування, оцінювання (валідації) та тестування алгоритмів і моделей.

ШІ-грамотність – розуміння учасниками освітнього процесу основних принципів відповідального застосування систем штучного інтелекту, володіння навичками розпізнавання, коли використовується ШІ, усвідомлення його обмежень та ризиків, пов'язаних з його невідповідальним використанням.

Чатбот – програма, створена для імітації людської розмови за допомогою текстових або голосових команд.

Глибоке навчання – це просунута форма машинного навчання, яка використовує нейронні мережі з декількома шарами. Ці шари складаються з вузлів, які імітують нейрони людського мозку. Кожен шар обробляє певні аспекти вхідних даних і передає їх наступному шару, поступово уточнюючи й покращуючи процес ухвалення рішень.

Система ШІ – комп'ютерна програма, яка спроектована для роботи з різними рівнями автономності та може проявляти адаптивність після розгортання, яка для явних або неявних цілей робить висновки на основі отриманих вхідних даних, як генерувати результати (зокрема, прогнози, контент, рекомендації або рішення), що можуть впливати на фізичне або віртуальне середовище.

Машинне навчання – це частина штучного інтелекту, яка зосереджена на створенні систем, здатних навчатися та ухвалювати рішення на основі даних. Машинне навчання дозволяє комп'ютерам вчитися та адаптуватися на основі досвіду, не будучи чітко запрограмованими для кожного завдання.

3. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

3.1. Мета впровадження Політики використання штучного інтелекту в освітньому процесі ТНПУ – забезпечення ефективного, етичного та безпечного використання технологій ШІ в освітньому процесі, дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними, педагогічним працівниками та здобувачами вищої освіти, гарантування прозорості щодо використання ШІ та підвищення якості освіти.

3.2. Відповідальне використання систем штучного інтелекту (ШІ) в ТНПУ передбачає дотримання низки принципів, які сприяють справедливому, етичному та безпечному використанню цих технологій й ґрунтуються на керівних принципах етики для надійного ШІ, розроблених Європейською комісією:

Академічна доброчесність є засадничою цінністю, на якій базуються відносини в ТНПУ. Використання ШІ має відповідати принципам академічної доброчесності.

Прозорість. Використання технологій і систем ШІ та їхні рішення мають бути прозорими, пояснюватись у простій та зрозумілій формі. Використовуючи системи ШІ, користувачі мають усвідомлювати, що вони взаємодіють із ШІ, а також мають бути належно поінформовані розробником про можливості та обмеження відповідної системи ШІ та права її користувачів.

Відповідальне й етичне використання. ШІ впроваджують в освітній процес за усвідомленим і зваженим рішенням закладу освіти. Застосування систем ШІ має ґрунтуватися на етичних принципах і цінностях, що забезпечують повагу до прав та гідності всіх учасників освітнього процесу.

Контроль з боку людини. Технології та системи ШІ є інструментом, який розширює можливості людини, даючи їй змогу ухвалювати обґрунтовані рішення. Використання технологій і систем ШІ має передбачати безпосередню участь викладачів і здобувачів освіти в процесі їх розробки, впровадження та використання, щоб гарантувати обґрунтованість рішень і враховувати етичні аспекти.

Технічна надійність і безпека. Системи ШІ мають бути стійкими та надійними. Вони повинні бути безпечними, а також передбачати запобіжники проти незаконного використання, щоб не допустити завдання шкоди або звести її до мінімуму. ШІ в освітньому контексті має бути технічно надійним, захищеним від збоїв та незаконного використання. Наприклад, системи управління навчальним контентом повинні мати резервні копії даних.

Конфіденційність й управління даними. Системи ШІ мають забезпечувати повагу до конфіденційності та захисту даних, передбачати належні механізми управління даними, які відповідають високим стандартам якості та цілісності даних, а також забезпечують легітимний доступ до даних. Системи ШІ повинні дотримуватися високих стандартів захисту конфіденційності студентських і викладацьких даних. Це передбачає забезпечення належного управління да-

ними, зокрема їх збирання, зберігання та використання. Системи ШІ мають забезпечувати захист від шкідливого вмісту – фільтри, які убезпечують від мови ворожнечі, кібербулінгу, пропаганди насильства та іншого небажаного контенту.

Різноманітність, недискримінація і справедливість. Використання технологій та систем ШІ повинно уникати будь-якої дискримінації чи несправедливої упередженості щодо окремих учасників освітнього процесу, забезпечувати рівний доступ, гендерну рівність та культурне різноманіття. ШІ повинен сприяти створенню інклюзивного освітнього середовища, уникаючи дискримінації за віком, статтю, національністю чи іншими ознаками.

Ці принципи сприяють створенню безпечного, інклюзивного й прозорого освітнього середовища, у якому ШІ використовується як інструмент для підвищення якості навчання та забезпечення етичності процесів.

4. ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

4.1. Застосування ШІ в освітньому середовищі ТНПУ здійснюється відповідально, етично та з дотриманням вимог академічної доброчесності, конфіденційності та чинного законодавства будь-яким учасником освітнього процесу, охоплюючи викладачів, студентів, аспірантів, адміністративний персонал та інші зацікавлені сторони, зокрема для таких напрямів:

Інтеграція ШІ в освітній процес:

- підготовка до занять (планування структури, змісту, дидактичних матеріалів, творчих, інноваційних завдань, вікторин, квестів, інтерактивних завдань, сценарію відеоконтенту тощо);
- прогнозування очікуваних навчальних результатів здобувачів освіти;
- включення до занять (самостійна, парна, групова робота здобувачів із ШІ, проєктна / дослідницька діяльність тощо);
- використання систем ШІ для розвитку ключових компетентностей і наскрізних умінь: завдання на формування критичного мислення, створення промптів, виявлення фейків, втручання ШІ в результати роботи, оцінювання правильності відповіді нейромережі;
- створення індивідуальних траєкторій навчання;
- персоналізований навчальний контент (диференціація, персоналізація навчання, адаптація навчальних матеріалів під індивідуальні потреби здобувачів освіти);
- інструменти для самонавчання, що дозволяють здобувачам освіти навчатися самостійно у своєму власному темпі (інструкційні картки);
- гейміфікація навчання з метою розвитку критичного мислення, креативності та навичок розв'язання проблем.

Підтримка інклюзивності:

- системи розпізнавання мови для допомоги здобувачам освіти із порушеннями слуху та вадами мовлення;
- інструменти для невербальної комунікації зі здобувачами освіти з розладом аутичного спектра (РАС) та іншими труднощами спілкування;
- адаптивні й асистивні технології для створення інклюзивного середовища незалежно від потреб здобувачів освіти;
- створення індивідуальних чатботів для консультування здобувачів освіти з особливими освітніми потребами;
- арттерапевтичні практики з допомогою систем ІІІ (створення релаксаційних терапевтичних музичних та мистецьких композицій).

Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу:

- консультування здобувачів освіти, надання додаткових роз'яснень тем (чатботи, віртуальні асистенти);
- пошук ідей, проведення мозкового штурму, пошук шляхів покращення освітнього процесу;
- створення анкет, опитувальників для зворотного зв'язку зі здобувачами освіти.

Управління освітнім процесом:

- використання ІІІ для попереднього аналізу результатів навчання та формувального оцінювання (аналіз результатів, есе, тестів, відгуків, зворотного зв'язку тощо) за обов'язкового остаточного рішення викладача
- створення індивідуальних траєкторій навчання (програми AI Tutor);
- відстеження успішності: збір та аналіз даних про успішність здобувачів освіти для вчасного виявлення проблем і надання необхідної допомоги здобувачам освіти;
- ІІІ може використовуватися виключно як допоміжний аналітичний інструмент без автоматизованого прийняття рішень щодо здобувачів освіти;
- оцінювання, моніторинг і прогнозування навчального процесу індивідуально для кожного здобувача освіти (індивідуальні консультації, створення індивідуальних навчальних планів).
- автоматизований аналіз, інтерпретація та/або обробка даних для прийняття адміністративних рішень;
- супровід загального управління закладом освіти (класифікація даних за параметрами): зокрема ІІІ може бути використано для керування закладами освіти, підтримка управлінських процесів (захист персональних даних на серверах, планування діяльності) тощо.

Безперервний професійний розвиток викладачів та адміністративного персоналу

- підвищення професійної кваліфікації, навчання впродовж життя (онлайн-курси, менторство);

- добір матеріалів для саморозвитку, структурування інформації (освітні блоги та сайти, електронні бібліотеки тощо).

4.2. Відповідальне використання ІІІ в освітньому процесі дозволено, окрім випадків, коли викладач забороняє його використання для всього завдання або його частини і вимагає виконання у контрольованому середовищі (наприклад, іспити, перевірка базових компетентностей, акредитаційні вимоги).

4.3. Якщо викладач використовує ІІІ для формувального зворотного зв'язку або створення навчальних матеріалів, це має бути прозоро повідомлено студентам.

4.4. Викладачі можуть дозволити або не дозволити використання ІІІ в межах навчальної дисципліни, що має бути відображено в інструкціях до завдань, де передбачено оцінювання.

4.5. Викладачі можуть дозволити здобувачам використовувати ІІІ у будь-яких навчальних активностях, які не потребують оцінювання, а також у таких випадках завдань, які потребують оцінювання:

- завдання, що передбачають подальший захист і пояснення отриманих результатів здобувачем;
- використання ІІІ для підбору літератури (за умови самостійного ознайомлення з підібраними матеріалами);
- створення складних комплексних проєктів, що включають розробку кінцевих продуктів, складне моделювання й об'ємний аналіз або інші подібні завдання;
- генерація гіпотез із подальшим самостійним обґрунтуванням їхньої валідності;
- завдання на визначення помилок у результатах роботи ІІІ або кращих шляхів вирішення задач, ніж були запропоновані ІІІ.

4.6. Здобувачі освіти завжди мають повідомляти про використання ІІІ у своїх роботах, забезпечувати можливість доступу викладача до використаних промптів, діалогів або інших способів взаємодії з ІІІ, які застосовувались у рамках освітнього процесу (Додаток 1).

4.7. Тимчасові або точкові заборони можливі лише для збереження валідності оцінювання, забезпечення перевірки ключових індивідуальних компетентностей, дотримання конфіденційності, інтелектуальної власності.

4.8. Використання ІІІ для здобувачів із ООП дозволяється з дотриманням вимог конфіденційності.

Заборонене використання ІІІ (науково-педагогічні та педагогічні працівники):

- прийняття остаточних рішень щодо академічної доброчесності без ретельного аналізу ситуації відповідно до нормативних документів ТНПУ;

- заміна безпосередньої взаємодії з учасниками освітнього процесу технологіями ШІ, зокрема чат-ботами;
- використання систем на базі ШІ, які не мають прозорих алгоритмів прийняття рішень, особливо в оцінюванні результатів навчання;
- визначення навчальних стратегій, зміна змісту навчальних дисциплін без критичного аналізу;
- створення навчальних матеріалів без перевірки їхньої відповідності нормативним вимогам і стандартам;
- оцінювання робіт здобувачів освіти без залучення людського експертного аналізу;
- оцінка есе, звітів з практик, курсових, кваліфікаційних і дисертаційних робіт;
- заміна участі викладача під час усного опитування системами автоматичного розпізнавання мовлення.

Подання як власної роботи текстів, повністю згенерованих системами ШІ без критичного аналізу, доопрацювання та належного декларування, вважається порушенням академічної доброчесності.

Забороняється вводити у відкриті системи генеративного ШІ:

- персональні дані студентів;
- результати оцінювання;
- медичну інформацію;
- службову інформацію обмеженого доступу;
- неопубліковані результати наукових досліджень без згоди авторів.

Заборонене використання ШІ (здобувачі освіти):

- заміна творчої та креативної діяльності повністю автоматизованими процесами;
- використання ШІ як основного інструменту для виконання навчальних завдань;
- подання програмного коду, створеного ШІ, як власної самостійної роботи без розуміння, перевірки та модифікації його автором;
- використання ШІ для складання підсумкових контролів;
- використання ШІ як єдиного джерела аналізу або прийняття рішень без самостійної критичної оцінки отриманих результатів;
- генерація текстової інформації для есе, написання курсових і кваліфікаційних робіт;
- генерація відповідей на тестові та контрольні завдання (іспити, квізи, тести із закритими та відкритими запитаннями);
- виконання завдань, де важливим є розуміння та дотримання логіки розрахунків, здатність самостійно здійснювати аналіз, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та формулювати висновки;
- дебати й усні презентації, де важливо самостійне формулювання;

- аналіз літературних джерел, який вимагає особистої інтерпретації.
- подання неперевічених фактів чи джерел, згенерованих ШІ.

5. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

5.1. Політика набуває чинності з дати його затвердження наказом ректора.

5.2. Усі зміни й доповнення до Політики розглядає та приймає вчена рада ТНПУ і затверджує наказом ректор ТНПУ.

5.3. Відповідальність та контроль за виконанням норм цієї Політики покладено на першого проректора та підпорядковані йому структурні підрозділи.

Додаток 1

Декларація про використання технологій штучного інтелекту

Під час виконання роботи було використано такі інструменти штучного інтелекту:

Інструмент	Мета використання	Результат використання
ChatGPT (GPT-5)	Генерація ідей для структури роботи	Створено початковий план
Grammarly	Мовне редагування	Перевірено орфографію та стиль
Copilot	Пошук помилок у коді	Виправлено окремі фрагменти програми

Автор підтверджує, що:

- усі результати були критично перевірені;
- остаточні висновки та формулювання належать автору;
- відповідальність за зміст роботи несе автор.

Відомості про використання ШІ

У процесі виконання роботи використовувалися/не використовувалися технології штучного інтелекту.

Якщо використовувалися, зазначити:

- назву інструменту;
- мету використання;
- які частини роботи були створені або доопрацьовані за його допомогою;
- посилання на основні промпти (за потреби).

Наприклад:

У процесі виконання роботи використано ChatGPT (GPT-5.5) для:

- генерації ідей;
- мовного редагування;
- пошуку можливих джерел.

Усі результати перевірено та доопрацьовано автором самостійно.